ELENA RODICA OPRAN
University of Craiova

THE PRESS TITLE AS MICRO-NARRATION

Abstract: The article assumes that both the release title and the whole overtitle+title+subtitle+inter-titles, can function as minimal, autonomus texts, which gives the reader essential information contained in the body of the article. The analytical approach, applied to a corpus composed of titles from newspapers like Adevărul and Le Monde, is of semiotic type and aims to illustrate the relevance of some models like semiotic square, the actantial model or the canonical narrative scheme of narration in structuring of press titles. The conclusion of the article is that the update of these models in press release titles highlights a very well structured writing, result of an elaborate process and not a simple game of hazard or a subjective choice.

Keywords: semiotic square, micro naration, actantial model, narrative scheme, title.

Introducere

Alături de roman, basm, imagine fixă sau mobilă, teatru, cinema, benzi desenate etc., orice articol de presă este o narațiune. În acest articol, ne propunem să demonstrăm că titlul în sine poate să funcționeze ca o micronarațiune și că el actualizează toate caracteristicile acesteia. De asemenea, ansamblul *supratitlu+titlu+subtitlu+intertitluri* poate să se constituie într-o narațiune minimală și să îi ofere cititorului posibilitatea de a descifra axele fundamentale în jurul cărora se va dezvolta articolul desemnat.

În analizele care urmează, din ansamblul numeroaselor studii consacrate narațiunii, adoptăm punctul de vedere al semioticianului Jean-Marie Klinkenberg, în viziunea căruia, precum și a multor altor cercetători, narațiunea se plasează în centrul oricărei activități semiotice, fiind ea însuși o activitate semiotică ce constă în reprezentarea de evenimente[1] și al cercetătoarei Nicole Everaert-Desmedt care definește, la rândul său, narațiunea drept reprezentarea unui eveniment[2].

Ne propunem, de asemenea, să vedem în ce măsură schema canonică a narațiunii, modelul actanțial și careul semiotic se pot actualiza în titlul de presă și care este relevanța lor în analiza acestuia. Corpusul analizat este format din titluri provenind din cotidienele de informație *Adevărul* și *Le Monde*, iar studiul nostru se încadrează într-o cercetare mai largă consacrată unei analize semiolingvistice a titlului de presă.

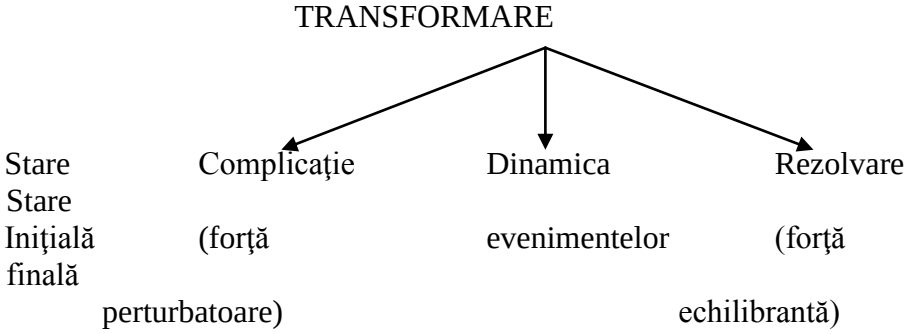
1. Titlul de presă și schema narativă

Le Monde din 15.05.2010 consacră un dosar crizei financiare din Grecia, care amenință să destabilizeze zona euro. Titlul dosarului: „La crise grecque contraint l'Europe à réagir et pousse la France à la rigueur" e însoțit de câteva subtitluri care anunță conținutul articolelor care vor constitui multitextul de la paginile 6, 7, 9: „François Fillon annonce le gel des dépenses publiques jusqu'à 2013"; „Les Européens créent un fonds pour les États en difficulté"; „Comment Angela Merkel s'est laissée convaincre d'aider la Grèce".

[1] Cf. Jean-Marie Klinkenberg, *Précis de sémiotique générale*, De Boeck Université, Bruxelles, colecția „Points Essais", seria „Sciences humaines", 1996, p. 176.
[2] Cf. Nicole Everaert-Desmedt, *Sémiotique du récit*, De Boeck Université, Bruxelles, colecția „Culture&Communication", seria „Licence, Master, Doctorat", 2007, p. 13.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

Dacă analizăm numai aceste aserţiuni, putem afirma că ne aflăm în prezenţa unui text care respectă principiile şi schema canonică a unei naraţiuni minimale. Cele două principii fundamentale ale unei naraţiuni sunt *transformarea* (evoluţia de la o stare iniţială la o stare finală) şi *succesiunea* (evenimentelor în timp între un moment t_0 şi t_n). Schema canonică a naraţiunii, definită de Paul Larivaille[3] în „L'analyse (morpho)logique du récit" (1974) reflectă aceste principii:

Cele trei etape care se situează între starea iniţială şi starea finală se definesc în modul următor: complicaţia (forţa perturbatoare) permite declanşarea acţiunii şi ieşirea dintr-o stare ce ar putea dura, dinamica reprezintă înlănţuirea evenimentelor, iar rezolvarea pune capăt acţiunilor, instaurând o nouă stare care va dura până la apariţia unei noi complicaţii[4].

În cazul titlului analizat din *Le Monde*, situaţia iniţială este reprezentată de existenţa unor state fragilizate din punct de vedere financiar în cadrul Uniunii Europene, printre care Grecia. Complicaţia este reprezentată de declanşarea crizei financiare în Grecia. Dinamica o reprezintă acţiunile şi măsurile luate la nivel european pentru a preveni extinderea crizei. Forţa echilibrantă este reprezentată de crearea unui fond pentru statele aflate în dificultate, în timp ce situaţia finală constă în restabilirea echilibrului în zona euro.

La rândul său, cotidianul *Adevărul* din 8. 11. 2011 publică la rubrica „Politică", pag. 6, articolul intitulat „Cum se debarasează PSD de Mircea Geoană". Pagina de ziar, obiectul semnificant al analizei noastre, are următoarea dispoziţie tipografică:

a. O imagine reprezentându-l pe Mircea Geoană, preocupat, în prim-plan, în timp ce planul secund este estompat, difuz.

b. Text cu caracter şi situaţii marcate care conţine:

Titlul rubricii de presă: „Politică"

Titlul: „Cum se debarasează PSD de Mircea Geoană"

Subtitlul: „Revocare: Social-democraţii au demarat ieri procedura înlocuirii lui Mircea Geoană cu Titus Corlăţean la şefia Senatului. PSD ia în calcul şi excluderea acestuia din partid".

O legendă care însoţeşte fotografia: „Mircea Geoană a refuzat să se retragă din conducerea Senatului şi riscă să fie dat afară din PSD".

Intertitlurile: Tensiuni în PSD", „Decizia magistraţilor de la CCR", „Puterea are trei senatori în plus faţă de PSD şi PNL".

Citate din declaraţii ale lui Victor Ponta şi ale lui Mircea Geoană.

c. Articolul propriu-zis dispus pe cinci coloane cu caractere unitare.

Analizând titlurile şi subtitlurile de pe această pagină, schema rezultată ar putea fi următoarea:

[3] Paul Larivaille, „L'analyse (morpho)logique du récit", în Poétique, nr. 19, 1974.
[4] Cf. Yves Reuter, *L'analyse du récit*, Paris, Dunod, 1997, p. 24.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

1. Stare iniţială: Tensiuni în PSD
2. Complicaţie: Refuzul lui Mircea Geoană de a renunţa la şefia Senatului României
3. Dinamica acţiunii: Mobilizarea conducerii partidului şi a grupului PSD din Senat împotriva senatorului Geoană
4. Rezolvare: Declanşarea procedurii de înlocuire a lui Mircea Geoană
5. Stare finală: Aplanarea tensiunilor din PSD

2. Titlul şi modelul actanţial

Ca micronaraţiune, titlul sau ansamblul supratitlu+titlu+subtitlu+intertitluri pot fi analizate şi din punctul de vedere al modelului actanţial, instrumentul principal în descrierea unei naraţiuni, în opinia lui Jean-Marie Klinkenberg, şi care pune în evidenţă relaţiile care se stabilesc între diversele instanţe într-o povestire. Acest model a fost elaborat de Algirdas Julien Greimas, în lucrarea *Sémantique structurale* din 1966[5] şi ia în calcul *sferele de acţiune*, *enunţurile narative* (considerate funcţii, cu sensul logic de *relaţii* ce se stabilesc între actanţi) şi *actanţii* (care reprezintă „personajele" considerate din punctul de vedere al rolurilor lor narative şi al relaţiilor pe care le întreţin).

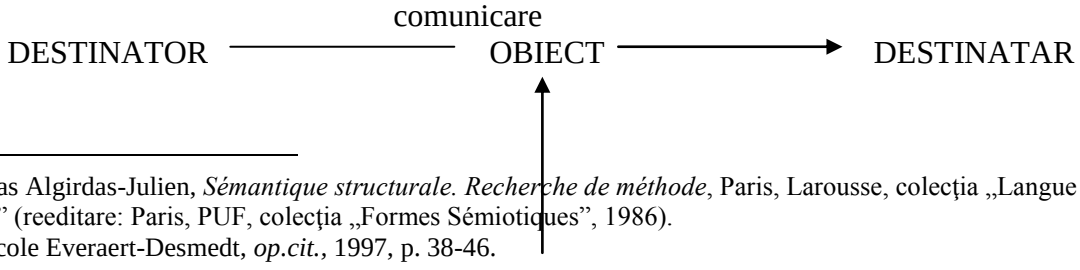
Rolurile identificate de Greimas sunt în număr de şase, iar relaţiile se stabilesc în funcţie de trei axe: orice naraţiune ilustrează căutările unui subiect care încearcă să obţină un obiect (*axa dorinţei*); obiectul se situează, de asemenea, pe *axa comunicării*: este comunicat destinatarului de către destinator; adjuvantul îl ajută pe subiect să obţină obiectul, în timp ce opozantul se opune subiectului (*axa puterii*).

Un *actor* (uman, animal, obiect, entitate abstractă) poate avea simultan mai multe *roluri actanţiale* (de exemplu, destinatorul poate fi şi destinatar). Rolurile de subiect şi de obiect sunt interdependente. Enunţurile narative care pun în relaţie subiectul şi obiectul, împart în două grupe: enunţurile care desemnează starea în care se află subiectul şi enunţurile care evidenţiază o acţiune, încercarea subiectului de a trece de la o stare la alta. Cele dintâi sunt *enunţuri de stare* („énoncés d'état"), celelalte *enunţuri de acţiune* („énoncés de faire"). Există două tipuri de enunţuri de stare: *conjunctive*: subiectul este în relaţie de conjuncţie cu obiectul (S ^ O) şi *disjunctive*: subiectul este în stare de disjuncţie cu obiectul (S v O). Chiar dacă sunt separaţi, subiectul şi obiectul sunt în relaţie: disjuncţia presupune o conjuncţie viitoare sau rezultă dintr-o conjuncţie pierdută.

Trecerea de la un enunţ de stare la altul implică o transformare care ia forma unui enunţ de acţiune şi necesită intervenţia unui subiect operator. Rolurile de *subiect de stare* şi de *subiect operator* por fi deţinute de acelaşi actor sau de actori diferiţi. În primul caz e vorba despre o acţiune reflexivă, în cel de al doilea de o acţiune tranzitivă.

De asemenea, într-o naraţiune pot exista unul sau mai mulţi *anti-subiecţi*, aceştia opunându-se încercării altui subiect de a obţine obiectul dorit. Destinatarul poate fi el însuşi un subiect de stare (în relaţie de conjuncţie cu obiectul sau de disjuncţie cu acesta) sau un subiect manipulator, care nu acţionează el însuşi ci determină acţiunea altui subiect, provoacă acţiunea destinatarului, viitor subiect operator[6].

Cele şase roluri şi relaţiile care se stabilesc între ele pot fi redate prin binecunoscuta schemă a modelului actanţial:

[5] Greimas Algirdas-Julien, *Sémantique structurale. Recherche de méthode*, Paris, Larousse, colecţia „Langue et langage" (reeditare: Paris, PUF, colecţia „Formes Sémiotiques", 1986).
[6] Cf. Nicole Everaert-Desmedt, *op.cit.*, 1997, p. 38-46.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

dorinţă

ADJUVANT ⟶ SUBIECT ⟵ OPOZANT
Putere (+) Putere (–)

Vom încerca în continuare să vedem în ce măsură acest model se actualizează în titlurile de presă supuse analizei. În rubrica „Europe”, în dosarul consacrat crizei zonei euro, pe care l-am menţionat deja, la pagina 6, după supratitlul „La crise de la zone euro”, primul articol este intitulat „L’Europe répond aux marchés par une riposte massive” şi are subtitlul ”Le plan prévoit un fonds de 750 milliards d’euros. La BCE achètera directement des emprunts d’État”. Dacă încercăm să aplicăm modelul actanţial, vom ajunge la următoarea schemă:

comunicare
DESTINATOR ⟶ OBIECT ⟶ DESTINATAR
BCE, FMI, UE Stabilitatea zonei euro din UE Statele în dificultate

dorinţă ↑

ADJUVANT ⟶ SUBIECT ⟵ OPOZANT
Statele dezvoltate Putere (+) Europa Putere (–) Unele pieţe financiare
Plan financiar de susţinere (Marea Britanie)
State din UE

Subiectul Europa se află în raport de disjuncţie cu obiectul – stabilitatea financiară a zonei euro, dar, prin intermediul instrumentului adjuvanţilor plan financiar de susţinere, state dezvoltate, are şansa de a obţine obiectul destinat statelor în stare de fragilitate financiară, situaţie care stârneşte opoziţia unor pieţe financiare sau a unora dintre membrii uniunii (Marea Britanie). Destinatorul şi subiectul operator se află într-o relaţie de conjuncţie viitoare cu obiectul, iar acţiunea transformatoare este de tip tranzitiv.

Dacă examinăm titlurile şi subtitlurile articolului din cotidianul *Adevărul*, schema actanţială este următoarea:

comunicare
DESTINATOR ⟶ OBIECT ⟶ DESTINATAR
Conducerea PSD, senatorii PSD Preşedinţia Senatului României PSD Titus Corlăţean

dorinţă ↑

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

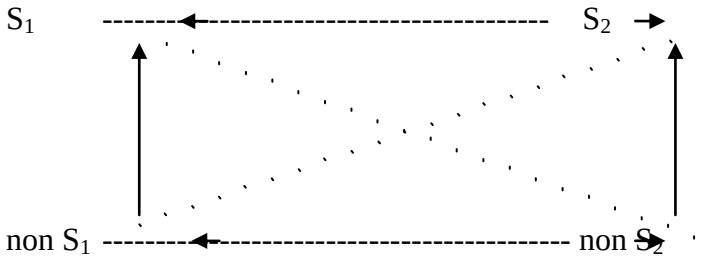
ADJUVANT → SUBIECT ← OPOZANT
Putere (+) Mircea Geoană Putere (–) PSD
Titus Corlăţean
(anti-subiecţi)

După cum se remarcă, subiectul Mircea Geoană este în raport de conjuncţie temporară cu obiectul – funcţia de preşedinte al Senatului României, dar şi într-un raport de disjuncţie viitoare, în timp ce anti-subiecţii Titus Corlăţean şi PSD sunt în raport de disjuncţie cu obiectul, care evoluează spre o conjuncţie viitoare. De asemenea, observăm că actorul PSD deţine trei roluri actanţiale diferite simultan: destinator, destinatar, opozant. Subiectul Mircea Geoană este un subiect de stare.

În cadrul unei naraţiuni, subiectul cunoaşte „o succesiune de faze de ameliorare sau de degradare”[7]. De exemplu, în cazul titlului din *Le Monde*, subiectul Europa nu posedă încă obiectul stabilitate, dar este într-un proces de ameliorare, care o conduce, prin intermediul instrumentului plan financiar spre obţinerea obiectului dorit. În cazul subiectului Mircea Geoană, acesta, posesor al obiectului „funcţia de preşedinte al Senatului României”, va cunoaşte un proces de degradare şi va pierde obiectul prin transferul acestuia către Titus Corlăţean.

3. Titlul şi careul semiotic

La nivel tematic, instrumentul care pune în evidenţă valorile vehiculate de un text este o structură binară, *careul semiotic*. Acesta este constituit pe baza unei axe semantice care se articulează în jurul a două valori contrare S_1 şi S_2: Pentru a obţine careul semiotic, e de ajuns să proiectăm în diagonală elementul contradictoriu (negaţia) fiecăruia dintre termenii S_1 şi S_2[8]:

---------- relaţii între contrarii (sau „axe”)
. . . . . relaţii între elemente contradictorii (sau „scheme”)
_____ relaţii de implicitare (sau „deixis”)

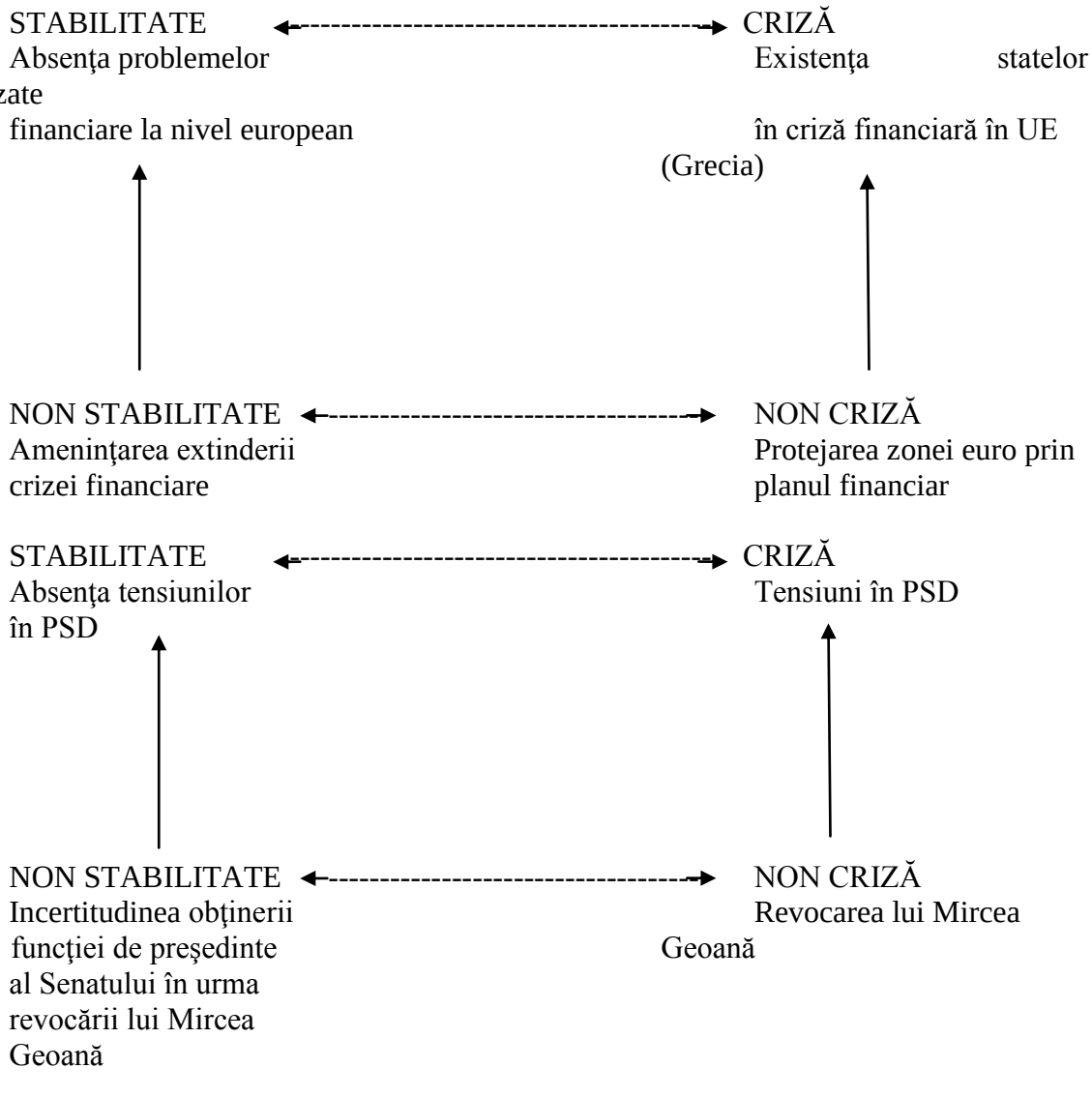
Pentru Nicole Everaert-Desmedt, careul semiotic este o structură care permite vizualizarea organizării profunde a semnificaţiei, cu ajutorul a trei tipuri de relaţii logico-semantice interdependente[9] de *contradicţie* (termenii contradictorii se exclud reciproc), de *contrarietate* (termenii contrari nu se exclud reciproc) şi de *implicitare* (termenii se includ unul pe celălalt).

[7] Claude Bremond, apud Nicole Everaert-Desmedt, *op. cit*., p.64.
[8] Cf. Nicole Everaert-Desmedt, *op.cit*., 74.
[9] *Ibidem*.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

După cum afirmă Greimas, careul semiotic este o „structură rigidă, anterioară oricărei investiri semantice”[10], el rămâne un instrument esenţial în analiza semiotică.

Schemele de mai jos sunt o ilustrare a modului în care poate fi reprezentată, pornind de la titlurile din *Le Monde* şi din *Adevărul*, opoziţia *stabilitate – criză*.

Concluzii

Informativ sau incitant, titlul jurnalistic este produsul unui ansamblu de mecanisme de construcţie, care îmbină în mod riguros, aspectul tematic, rematic, semantic, semiologic în vederea obţinerii unui efect de semnificare. Titlurile provenite din cele două cotidiene, *Adevărul* şi *Le Monde*, ne-au permis să ilustrăm această evidenţă.

Demersul nostru a evidenţiat trei modele pertinente de analiză a titlului de presă, bazate pe schema narativă clasică a naraţiunii, pe modelul actanţial şi pe careul semiotic. Am demonstrat astfel că titlul de presă şi ansamblul *supratitlu+titlu+subtitlu+intertitluri* pot să funcţioneze ca naraţiuni minimale, care să conţină esenţa informaţiilor cuprinse într-un

[10] Cf. Nicole Everaert-Desmedt, *op.cit.*, 74.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)

articol. Este evident faptul că nu toate titlurile de presă funcţionează ca texte minimale autonome, dar foarte multe dintre acestea sunt abordabile într-o astfel de perspectivă.

Atât schema model a naraţiunii, cât şi modelul actanţial sau careul semiotic pun în evidenţă o structură bine articulată a titlurilor de presă şi demonstrează că scriitura acestora este rezultatul unui proces elaborat şi nu un simplu joc al hazardului.

În acelaşi timp, analiza în paralel a titlurilor selectate, nu ne-a permis să identificăm diferenţe între tehnicile folosite de cele două cotidiene, ci o serie de similitudini în ceea ce priveşte rigoarea ştiinţifică şi creativitatea cu care acestea sunt construite. În acest mod, titlul jurnalistic se dovedeşte nu numai un dispozitiv de comunicare ci şi un puternic mijloc de dinamizare a imaginarului cititorului.

BIBLIOGRAFIE

EVERAERT-DESMEDT, Nicole, *Sémiotique du récit*, De Boeck Université, Bruxelles, colecţia „Culture&Communication", seria „Licence, Master, Doctorat", 2007.

GREIMAS, Algirdas-Julien, *Sémantique structurale. Recherche de méthode*, Paris, Larousse, colecţia „Langue et langage" (reeditare: Paris, PUF, colecţia „Formes Sémiotiques", 1986).

KLINKENBERG, Jean-Marie, *Précis de sémiotique générale*, De Boeck Université, Bruxelles, colecţia „Points Essais", seria „Sciences humaines", 1996.

LARIVAILLE, Paul, „L'analyse (morpho)logique du récit, in *Poétique*, n°19, Paris, Éditions du Seuil, 1974.

REUTER, Yves, *L'analyse du récit*, Paris, Dunod, 1997.

BDD-A21740 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:53 UTC)